

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2019/20:70

Tisdagen den 21 juli

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Då har vi frågan om medgivande till deltagande på distans. Kan vi medge detta? Jag finner så.

§ 2 Europeiska rådet
Statsminister Stefan Löfven (deltar per telefon)
Återrapport från möte i Europeiska rådet den 17–21 juli 2020

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Jag välkomnar statsminister Stefan Löfven per telefon.

Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Alldeles nyss beslutade Europeiska rådet om dels nästa fleråriga budgetram, dels återhämtningspaketet, det så kallade Next Generation EU. Nämnden har tidigare under kvällen fått en redogörelse för innehållet, och den text som nu slutligt antagits innehåller mycket få förändringar. En ändring jag ändå särskilt vill peka på innebär att konditionaliteten i fonden för rättvis omställning mjukas upp från strikt konditionalitet till att 50 procent av medlen hålls inne för de länder som inte ansluter sig till EU:s mål om klimatneutralitet 2050. Klimatmålet om att 30 procent av EU:s budget ska gå till klimatåtgärder står dock kvar.

Slutsatserna om respekten för rättsstatens principer har fått en del uppmärksamhet, har jag förstått. Jag vill gärna klargöra följande: Den text som nu har överenskommit klargör tydligt den vikt som Europeiska rådet tillmäter respekten för rättsstatens principer. Det görs också en tydlig hänvisning till det instrument enligt vilket kommissionen kommer att kunna granska missförhållanden och föreslå att stoppa utbetalningar av budgetmedel. Rådet fattar därefter beslut med kvalificerad majoritet.

Texten är, som vissa uppmärksammat, kortare än i tidigare förslag men innebär ingen ändring i sak. Regeringen hade inte godkänt texten om detta inte hade stått helt klart.

I och med den överenskommelse som nu har nåtts skapas en tydlig konditionalitet mellan respekten för rättsstatens principer och både EU-budgeten och återhämtningspaketet. Det är någonting helt nytt. Det är en stor framgång i förhandlingen.

Med överenskommelsen avslutas de långdragna budgetförhandlingarna. Det är bra, eftersom EU har många andra utmaningar att ta itu med.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Tack, statsministern, för den återrapporten! Och grattis på födelsedagen, inser jag att jag också ska säga.

Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tänkte framför allt hålla mig till detta med rättsstatens principer. Det finns delar av den här förhandlingen som har gått åt rätt håll. I går på samrådet tog vi upp rabatten och konditionaliteten när det gäller reformer och villkor. Men det som har varit en röd linje för oss moderater och många andra har varit rule of law och rättsstatens principer. Det har studsat runt lite grann. I det senaste förslaget hade det blivit sämre, sedan blev det lite bättre. När jag läste detta alldeles nyss tyckte jag att det hade försämrats avsevärt. Det kändes som att delar faktiskt var helt borta. Det gör mig orolig.

Här i nämnden har vi haft en stor majoritet för och varit otroligt tydliga med att ett avtal utan en tydlig rättsstatsmekanism inte är ett avtal som vi vill underteckna. Statsministern var i går mycket tydlig, och det är han nu också, med att detta är ett klargörande och att det finns ett tydligt instrument. Jag ser inte riktigt det. Jag ser att det snarast har blivit en del strykningar.

Detta är någonting som vi moderater djupt beklagar – att EU nu tonar ned kraven på att länder som får ett ekonomiskt stöd också ska leva upp till grundläggande rättsstatsprinciper. Det får långtgående konsekvenser för det konstitutionella skydd som vi hittills har förknippat med EU. Det försvagar de hittillsvarande ansträngningarna att få alla länder att respektera grundläggande värden.

Min fråga till statsministern blir återigen, för att vara tydlig: Kommer det att införas en mekanism som faktiskt kommer att hindra utbetalning av EU-stöd till de medlemsländer som missbrukar rättsstatsprincipen? Annars är det här inte något annat än ett misslyckande av rådet och av statsministern. Socialdemokraterna har då gett vika för Viktor Orbán. Om så är fallet ser jag det som problematiskt utifrån det mandat som regeringen har fått.

I övrigt, avslutningsvis, vill jag ändå säga att det är bra att vi har fått ett avtal på plats – om det jag precis har talat om nu är säkert.

Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):

Jag tackar statsministern för rapporteringen. I övrigt har vi inga frågor i det här läget.

Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack för genomgången av nattens förhandlingar! Jag skulle gärna vilja höra lite mer om den första delen, klimatneutraliteten. Jag blev lite osäker på vad som hände i den delen. Och precis som Jessika säger är vi alla måna om att få bekräftat att rättsstatens principer är en skarp regel som kommer att göra skillnad. Det är det som vi alla har varit ute efter. Jag önskar bara en ytterligare bekräftelse på att det är detta det handlar om.

Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen. Grattis på födelsedagen!

Texten om rule of law är urvattnad. Den är mycket kortare. Viktiga delar är borta, till exempel att den är skild från artikel 7-förfarandet och har sitt eget spår.

Jag tycker att det är helt orimligt att vi inte har fått ut den här texten. Det har varit en fråga där det från höger till vänster, möjligtvis med undantag för Sverigedemokraterna, har gjorts tydligt att detta är avgörande. Jag tycker att nämnden borde ha fått läsa texten innan Sverige gav klartecken. Jag vill få det fört till protokollet.

Jag beklagar också försämringen vad gäller konditionaliteten för klimatet.

Anf. 9 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Jag instämmer i gratulationerna till statsministern. Det här var ju en bra början, så att säga, som gör att han förhoppningsvis kan få ledigt under dagen.

Jag instämmer också i mycket av det som Moderaterna har sagt. Det är en tydlig försämring och försvagning av texterna kring konditionalitet. Den delen av texten är någonting som regeringen får stå för, eftersom vi inte har kunnat ta ställning till den.

I övrigt har jag inga frågor till statsministern.

Anf. 10 TINA ACKETOFT (L):

Tack så mycket för redogörelsen, statsministern! Även jag stämmer in i och avvaktar svaren på de frågor som Jessika Roswall ställde. Precis som Annika Qarlsson och Jonas Sjöstedt är jag också bekymrad över konditionaliteten när det gäller den gröna delen av det hela och vill gärna veta mer om hur det ligger.

Den här texten har ju snurrat runt sedan strax efter midnatt. Jag var på telefonen och försökte få svar på frågor vid ett i natt, ungefär. Texten har alltså snurrat, men vi har inte fått den, precis som Jonas Sjöstedt säger, förrän nu på morgonen. Det är beklagligt, när det är en fråga som alla partier förutom Sverigedemokraterna hela tiden har poängterat vikten av och där vi har varit väldigt bekymrade eftersom det är en union av värderingar. Om vi nu skriver under på en försvagad text har vi varit med om att slå undan en av grundpelarna för EU.

Jag ser fram emot svaret på Jessikas frågor.

Anf. 11 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Fru ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen och gratulerar på födelsedagen.

Vad gäller klimat är det ju beklagligt med konditionaliteten med ETS. Det går inte att säga någonting annat om det. Sedan finns det många andra bra bitar vad gäller klimat, som att det är 30 procent öronmärkt både för MFF och för återhämtningsfonden. Det är också väldigt bra att skrivningen om att do no harm-principen ska vara i linje med Parisavtalets målsättningar är kvar, liksom detta med att det ska vara en effektiv metodikuppföljning för att se att klimatarbetet levererar på riktigt.

Jag har två frågor. Den första handlar om den fortsatta processen med förordningen för rättsstatens principer. Det är ju väldigt viktigt att vi ser till att det nu fungerar på riktigt med rättsstatens principer. Min andra fråga gäller klimatet. Där är det också väldigt viktigt att vi ser till att uppföljningsmetodiken kommer på plats så snabbt som möjligt och fungerar bra.

Anf. 12 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Om vi börjar med rättsstaten kan man säga så här: Man ska inte köpa Viktor Orbáns och ungersk stats-tv:s beskrivning av vad den här texten innebär. Man kanske ska fördjupa analysen lite grann.

Det här är ett helt nytt instrument. Det har inte funnits något liknande. Nu är det tydligt att här står om rättsstatens principer och om konditionalitet. Det gäller EU-budgeten, det gäller Next Generation EU och det är beslut med kvalificerad majoritet. Det är alltså ingen försvagning utan

en förstärkning, eftersom det inte finns något sådant här i dag. Det tycker jag är viktigt att ha sagt.

När det gäller klimatet och konditionaliteten har den förändringen skett, som jag sa i inledningen, att det nu blir en uppluckring så att 50 procent av pengarna hålls inne för dem som inte har anslutit sig till EU:s mål. De andra 50 kan man få del av. Jag vill ändå betona att klimatmålet på 30 procent är kvar.

Jonas Sjöstedt var också inne på rättsstatens principer. Avsikten var att det inte skulle vara kopplat till artikel 7. Det här ska vara en egen ordning för just dessa två, budgeten och fonden. Det är bra, för då krävs inte enighet. Då kan man fatta beslut med kvalificerad majoritet. Hade vi haft artikel 7-förfarande hade det krävts enighet, och det hade blivit svårare. Det här är alltså en bra ordning.

Jag tror att det är svar på allas inlägg om just detta.

Amanda Palmstierna frågade om förordningen. Det kan komma ett förslag inom en vecka – ungefär där kan det ligga. Det ligger alltså nära i tid. Vi har vetat hela tiden att kommissionen arbetar med detta, så vi räknar med att det i närtid finns ett förslag framme.

Jag får be om ursäkt, men jag uppfattade inte Amanda Palmstiernas sista fråga om klimatet. Var det det som jag svarade på, eller var det något annat?

Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Min fråga gällde skrivningarna om do no harm, att de ska vara i linje med Parisavtalet, och skrivningarna om att det ska vara en ordentlig uppföljning när det gäller klimat så att det blir klimatprojekt på riktigt och inte bara på papperet. Jag undrade där över processen framåt och när det kan bli verklighet. Jag hoppas att det kommer att sättas i verket snabbt.

Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Detta ingår nu. I och med att EU-budgeten nu sätts i sjön, likaså Next Generation EU vartefter, ingår det här. Det gäller helt enkelt från när EU-budgeten gäller.

Anf. 15 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Det är uppenbart när man lyssnar på statsministern – jag vill ansluta mig till vad Jessika Roswall sa tidigare – att det som nu kommer fram i detta dokument är en mycket substantiell förändring vad gäller ramarna för konditionaliteten avseende rule of law. Man kan inte tolka det på något annat sätt än att det som tidigare stod i texterna har utgått, och det är svårt att instämma i statsministerns bedömning att detta på något vis skulle vara en förstärkning, en utvidgning eller motsvarande. Det är en försvagning.

Frågan till statsministern måste naturligtvis bli: Varför har ni från regeringens sida inte återkommit till EU-nämnden och bett om ett nytt mandat och ett förtydligande när det gäller rule of law, innan ni nu klockan sex på morgonen kommer tillbaka till nämnden och lägger fram detta papper som helt klart representerar den här försvagningen? Det skulle jag gärna vilja veta, och jag tror inte att jag är ensam om det i nämnden.

Anser ni också fortfarande att den förflyttning som ni har gjort låg inom ramen för det mandat ni fick när ni kom till EU-nämnden sista gången innan uppgörelsen slöts?

Detta är frågor som vi behöver få svar på. Jag kan redan nu säga till statsministern att vi bedömer att detta är en fråga av mycket stor konstitutionell vikt. Vad som har föregått den här förhandlingen kommer att behöva granskas ingående.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar detta som en retorisk fråga. Jag uppfattar definitivt att det finns en samstämmighet i det som statsministern redogjorde för på samrådet och det som han nu återrapporterar att överenskommelsen innehåller.

Sedan vill jag också påminna nämnden om hur de här förhandlingarna har skötts tidigare år. När vi hade en liberal ordförande i nämnden 2013/14 fanns det över huvud taget inget ställningstagande om mandatgivning för en sammantagen bedömning av förhandlingsresultatet. Man informerade bara nämnden om att man nu hade gjort en uppgörelse. Det vill jag ändå skicka med resten av diskussionen.

Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V):

Ordförande! När det först gäller artikel 7 missuppfattade statsministern mig. Tidigare stod det i texten att det var skilt från artikel 7. Nu är det borta. Nu står det ingenting om det. Det är en otydlighet som har skapats, sannolikt därför att någon har velat ha den otydligheten där. Det är en av de försvagningar som har skett i rule of law-artikeln.

Sedan måste jag återkomma till det som Tobias Billström tar upp. Detta är kanske den mest känsliga enskilda punkten i hela texten. Jag tycker att det är helt självklart att regeringen borde ha skickat ut den nya texten till nämnden. Jag hade inte sett den förrän nu, när det är för sent. Jag tycker inte att det är acceptabelt. Frågan är väl vem som KU-anmäler först, vi eller Moderaterna, om det inte finns en väldigt bra förklaring på det.

Anf. 18 LUDVIG ASPLING (SD):

God morgon! Jag hade bara en snabb fråga angående punkten 23. Den här regimen som man ska sätta upp – ”a regime of conditionality to protect the budget ... will be introduced” –, hur kommer beslut om den att fattas? Om den inte beslutas inom ramen för det beslut som vi tar nu kräver fördragen, som jag förstår det, att den beslutas med enhällighet men att det på förhand är beslutat att den ska innehålla en *provision* om att beslutet om att faktiskt aktivera den ska tas med QMV. Är det korrekt uppfattat, eller är det så att detaljerna för själva regimen också ska kunna beslutas enligt QMV? Är det så statsministern tolkar punkten 23?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Jag börjar i slutet. Det är QMV, kvalificerad majoritet, som gäller, punkt slut.

När det gäller Tobias Billström råder möjligtvis ett missförstånd här. Det har alltså inte funnits någon reglering på det här området. Detta är den första som tas fram. Det är en stor framgång att det görs. Om man jämför

texter och hur mycket text som finns i olika förslag är inte det detsamma som att substansen är förändrad.

Jag tar det igen: I det här beslutet står det om rättsstatens principer. Det är det som gäller. Här gäller konditionalitet. Beslutet gäller både EU-budgeten och Next Generation EU, och beslut tas med QMV. Det här är alltså ett steg framåt. Det är en förstärkning som innebär att vi kan säkra att pengarna används på rätt sätt. Det har inte funnits förut.

Till Jonas Sjöstedt vill jag säga att det är den här ordningen som gäller. Det är inte artikel 7. Det är inte gjort för att det ska suddas ut, utan det är det här som gäller. Svårare än så är det inte. Man behöver inte krångla till det mer än så.

Vad gäller texter skickar vi ut dem när de finns. När vi har texter skickar vi dem direkt. När vi i en sådan här förhandling har någonting att meddela nämnden, någonting vi vill att nämnden ska känna till, skickar vi ut det direkt. Vi kan inte skicka ut någonting innan vi har det, utan så snabbt som möjligt.

Jag vill dock poängtera att detta är en framgång. Det är bra att vi har en ordning så att pengarna används på bästa möjliga sätt och att vi kan stoppa det som eventuellt inte är okej, helt enkelt.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Då tackar jag statsministern för återrapporten. Mötet avslutas.

2019/20:70

21 juli

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1

§ 2 Europeiska rådet

.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M).....	2
Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD)	3
Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C).....	3
Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V).....	3
Anf. 9 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	4
Anf. 10 TINA ACKETOFT (L)	4
Anf. 11 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	4
Anf. 12 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	4
Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	5
Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	5
Anf. 15 TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	5
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V).....	6
Anf. 18 LUDVIG ASPLING (SD).....	6
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	6
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	7